

MUNKAKÖZI ANYAG!

EGY LEHETŐSÉG: A DUNAI NEMZETKÖZI TERMÉSZETVÉDELMI PARK

Az északi, az európai ember, így a magyarok is, akik mi mások lennének, mint északiak s európaiak, már régen - lehet annak már száz éve is - eljutott "a természet legvőzése" programjának végső stádiumába. A legnagyobb környezetséggel és komoly intenzitással /ha ugy istenigazából belefog/ tudja a természetes rendszerek életterét elfoglalni, az évezredek, évszázadok alatt kialakult élőhelyeket s az ott élőket elpusztítani láncfűrészsel, vegyszerekkel avagy lebetonozással és más efféle, a "növekedést" szolgáló módszerekkel.

Vannak néhányan, természetvédők, ökológusok, biológusok és értő polgárok csoportjai, akik saját romboló erőnk hatásának felismerését követően a belátást választották és az ellenkező irányba ható cselekvést. A belátását annak, hogy "gvőzni" tudunk, de ne akarjunk gvőzni, mert éltető bolygónkat veszítjük el, s a cselekvő beavatkozást mindannyiunk életmódjába, a tervezésünkbe, a projektjeinkbe, a politikánkba. Felismerték: most a természet lett a "kisebbség"; "akinek" a puha, demokratikus, élni hagyó módszerekre legalább annyira szüksége van, mint az emberi kisebbségeknek.

A környezetet védő cselekvés prioritásokat állapít meg. Tudja, hogy minden, ami pénzzel meg nem váltható és mással nem helyettesíthető az a fontos. Mivel helyettesíthető valjon a Csallóköz-Szigetköz vízi-világa, ivóvízkincse, erdősége? Semmivel.

Az új világ- és természetszemlélet megőrző /conservation/, védelmezve menedzselő /protection, management/ és fejlesztéseiben /development/ is a környezeti egészség /environmental health/ követelményét betartó.

A természet és környezetvédő eszköztára tehát nem szegényes! A megőrzésre szánt élőhelyek köré határokat húzhat - például nemzetközi vagy nemzeti parkokat -, mint a nemzetek tették országnyi "élőhelyük" köré,

így az idegeneket és még nem "értőket" távoltarthassák, életlehetőségeiket megőrizhessék. A természet egyik legsokszínűbb alkotása az erdőség, a faj- és formagazdag nedves terület védelmezhető eredeti helyén biológiai sokféleségében. Helyreállítható /restoration/ vagy fejleszthető, ha már beléttük, hogy sok helyütt a mezőgazdasági termelés dadogó kísérletei után - például az örökösen belvizes szigetközi szántókon - még gazdaságilag is sokkal hasznosabb, ha újra vizes rét, gyepek, legelők vagy erdő növekszik.

A táji erőforrásokat, többek között a termőföldet vagy az ivóvízkinccset, csak kíméletes használattal, vegyszerek, kémiai anyagok használata helyett az egyre több helyen kipróbált biotechnológiai módszerek alkalmazásával lehet védelmezni.

Végül, észre kellene már vennünk, felszínfelosztó infrastruktúra-líniáink, az utak, vasutak, gátak stb. élőhelyek közötti természetes közlekedési kapcsolatokat megszüntető, korlátozó, akadályozó hatását minden a felszínen vagy felszínközeli mozgó tagjára a természetes rendszereknek.

Ezek után tényleg a madarak lesznek azok, amik utánunk elfoglalják a Földet? Ezt jóslja víziójában Dougal Dixon. /1991/

MINT A MADARAK ...

Állításaim és a Nemzetközi Természetvédelmi Park létjogosultságának bizonyítására légifelvétel-intérméteációs vizsgálatokat végeztem a Szigetközről. Ezt kiegészíthetné, illetve meggyőzőbbé tehetné a felvételek és az értelmezés számítógépes feldolgozása, megjelenítése. Segítségével számszerű területi összehasonlító adatokat is lehetne nyerni - elfogadható időtávon belül - az egyes ábrázolt elemek nagvságrendi arányaira. Az adatoknak pedig, fontos szerepük lehetne az ISTER összes segítőinek vizsgálatainál és a helvi polgárokkal folytatott dialógusokban.

M = 1:25.000-es nagyítású, színes infra légifelvétel interpretációja
a Szigetközről

A felvételek, melyek az ARGOS Filmstúdióban készültek, kisebb hián-
nyokkal, a Dunát és mellékágait mutatják be Vénektől-Dunakiliti,
Rajkáig. A képsorok lefedik Győr északi-északnyugati részét. A Mosoni-
Dunáról hiánytalanul Győrtől Hédervárig van kép, innen szétnélnak
a képsorok. Délen az utolsó felvételsorozat a Győr-Hegveshalom va-
sútvonelről készült. A képeknek nagyításkor adott sorszámjai: CIR SZIG
9890524 és 1-27, 29-48, 49-54, 61-68-88-89-94, 97, 101-138, 141-163,
165-167, összesen 142 db.

Egy-egy sajátos szempontból érdekes mintaterület képszámjai:

Dunakiliti környéke, a legdurvább táji pusztítások miatt
57, 97, 98, 99, 100, 139, 140, 141, 144, 145, 146

Ásványráró, Darnózseli, Hédervár, Kimle, Lipót települések
a lakossági dialógus és az egész területet keresztül átfedő
sokszínűsége miatt

16, 17, 48, 49, 50, 51, 52, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92
65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 155, 156
106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 152, 153, 154

Különleges településszerkezete miatt érdekes lehet Dunasziget
környéke

101, 102, 103, 104, 105, 135, 136, 137, 138, 147, 148, 149, 150, 151

A Szigetköz szórt települései között elvélve látható egy-egy termé-
szeti terület, többnyire mezőgazdasági táblák sorakoznak közvetlenül
egymás mellett. A táblák mérete - néhány településkörülí kistáblásan
művelt, valószínűleg zártkerti résztől eltekintve - átlagosan 50-
100 ha. Egy részük növényekkel fedett /vörös, rózsaszín árnyalatú
színekben látható/, de legalább ugyanannyi a parlag, pontosabban a
megművelt, de a felvétel idején csupasz termőföldterület /kék szín-
árnyalatok/.

Utóbbiak képén kiválóan, de a növényekkel fedettekről készülteken is jól megfigyelhetők a Dunának és oldalágainak vándorlási nyomai.

Az egész vizsgált területen nagyon gyakori a kavicsbányászat, mely a legváratlanabb helyeken - településekkel határosan, utaknál, de művelt mezőgazdasági táblák között is látható, nyíltvízű bányatavakat eredményez.

A természeti területek - melyek megkülönböztetése a biológiai változatosságnak a növénytakarásokban megmutatkozó heterogén képe szerint lehetséges - kiterjedési aránya becslésem szerint max. 10%. Elhelyezkedésük következetesen vízközeli, többnyire nedves terület. Főként erdőkről, kevesebb nedves rétről és a holtágak növényzetéről illetve élővilágáról van szó. Az erdők szinte kizárólag a nagy Duna, kisebb részben a Mosoni-Duna mentén találhatóak, ott is a hullámtérben leginkább. A mezőgazdasági táblák között sem erdőfoltok sem erdősávok nincsenek, csak elvétve. Mégis valószínű, hogy mindegyik szigetközi településnek van olyan része mely természetvédelmi szempontból értékes, mert a folyóágak kanvarulatai átszövik az egész vidéket, így őrizve a természetes élőhelyek egy részét.

Az összeillesztett képsorokat szemlélve, azonnal feltűnik a terület legváltozatosabb része, a Duna menti ártéri erdőség, amely egyben a legnagyobb biológiai produkciót is nyújtja /színei: sötétvörös és narancs árnyalatok./ Ugyanitt láthatóak viszont a legdurvább beavatkozások is. Óriási rombolt térségek vannak Dunakiliti térségében /fehér, világosszürke és kékes árnyalatok/ hasonlóan Doborgaz-szigetnél, Dunaremeténél, Lipótnál. Új, mesterséges folyóátvágások nyomai és maguk az új csatornák is megfigyelhetők Doborgazsziget, Cikolasziget, Kisbodak felett és Győr nyugati részén.

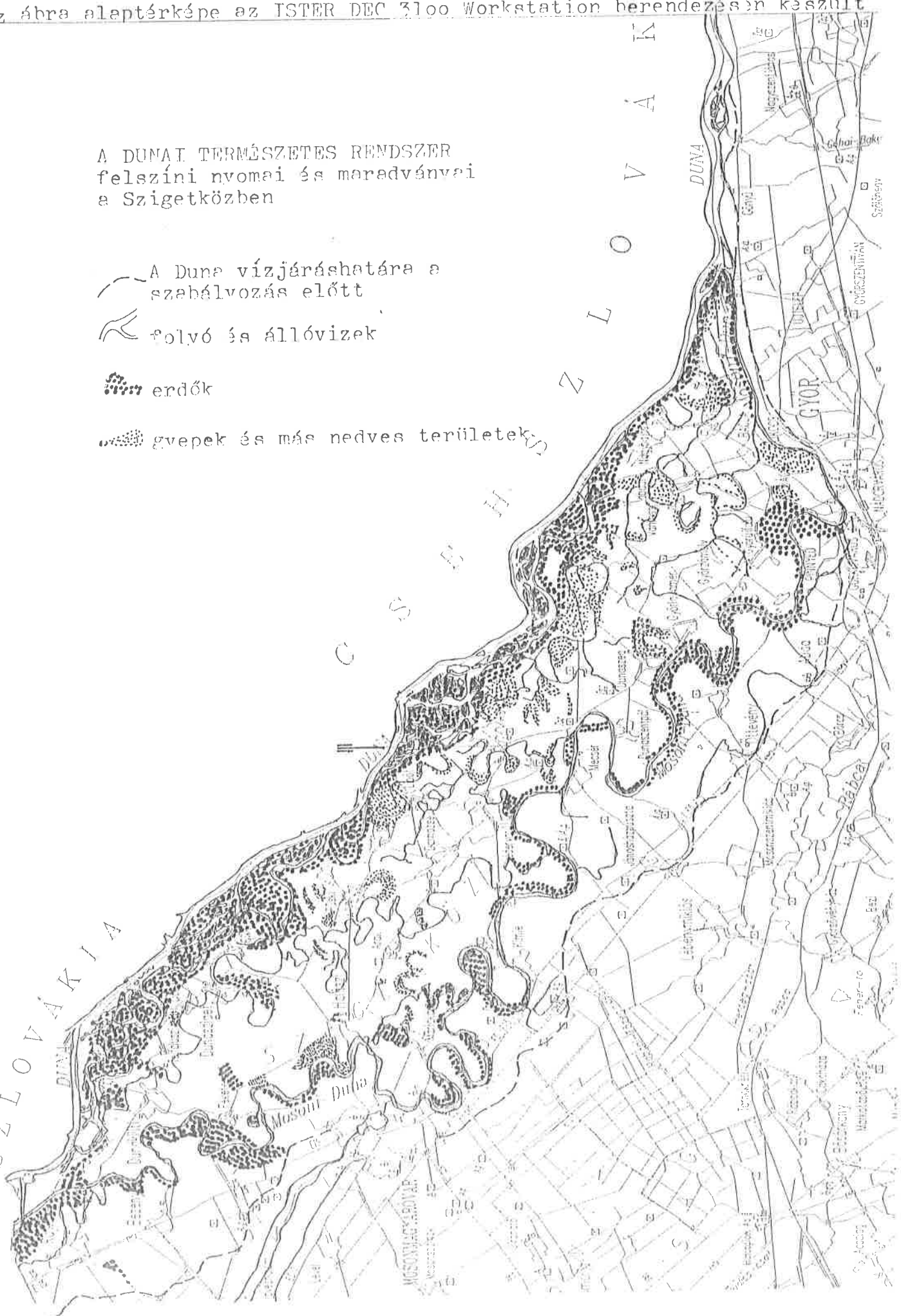
Az interpretáció eredményeit az ISTER szigetközi térképeim ábrázoltam, melyhez a légifelvételeken felül felhasználtam még az EOTR M=1:100.000 léptékű munkatérképeknek általam kiegészített változatát és a Kisalföld morfológia a "Talajok termékenységét gátló tényezők" térképét.

A DUNAI TERMÉSZETES RENDSZER
felszíni nyomai és maradványai
a Szigetközben

- A Duna vízjárás határa a szabályozás előtt
- folyó és állóvizek
- erdők
- gyepek és más nedves területek

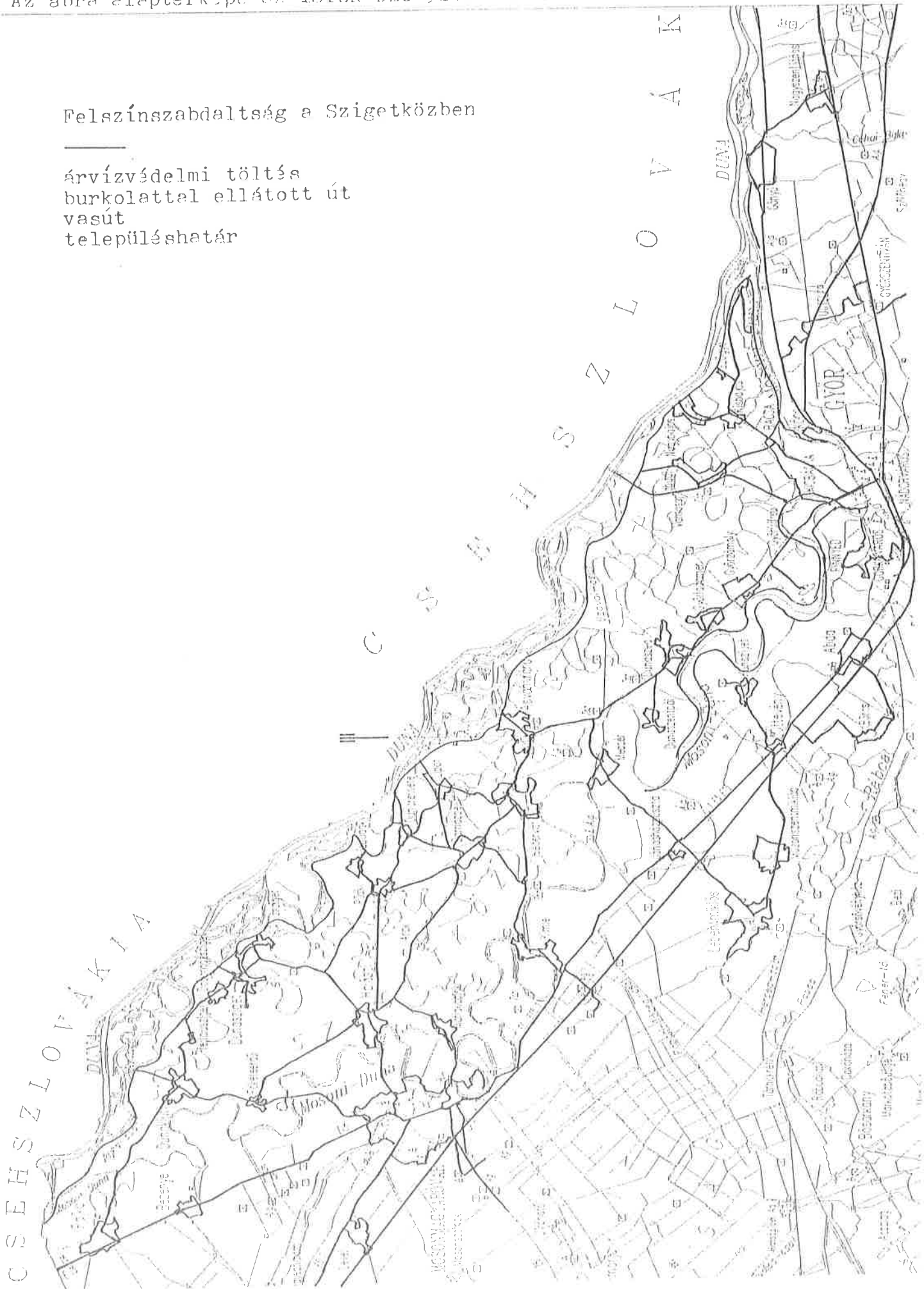
CSEH SZLOVÁKIA

S Z L O V Á K

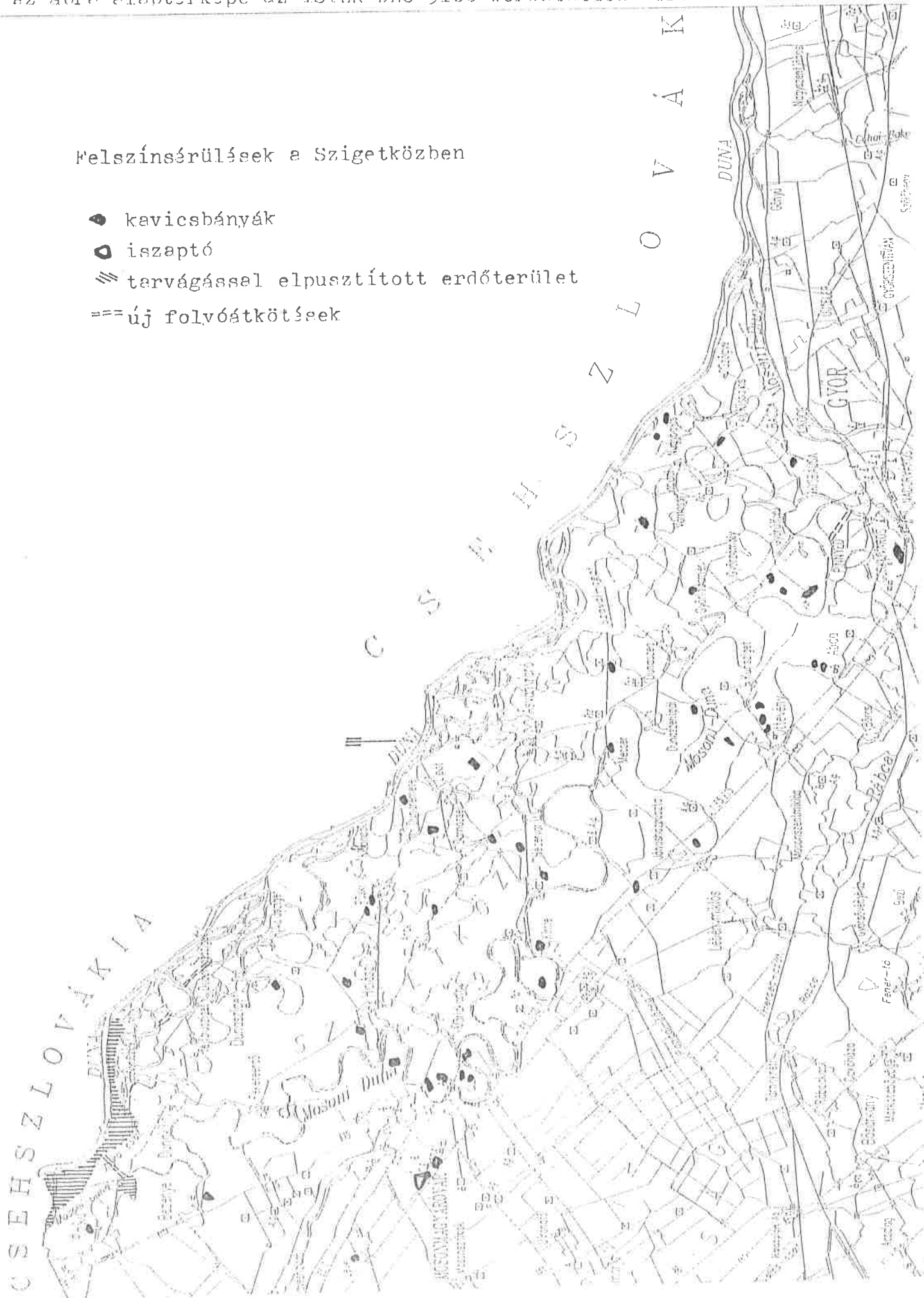
Felhasználhatóság a Szigetközben

- árvízvédelmi töltés
- burkolattal ellátott út
- vasút
- településhatár

Felszínsérülések a Szigetközben

- kavicsbányák
- iszaptó
- /// tarvágással elpusztított erdőterület
- === új folyóátkötések

A Szigetköz mezőgazdasági területei

- az év hosszabb időszakában fedetlen földfelszín
- belvízjárta mezőgazdasági területek
- zártkertek

TERVEZÉS. TERVEZÉS ?

"A cselekedetek és az események közti megkülönböztetés ugyanolyan alapvető, mint az aktivitás és a passzivitás vagy mint "a hatalmunkban álló" és a "hatalmunkon kívüli" dolgok megkülönböztetése. A "tervezés" szó használata a tervező hatalmán kívül eső dolgokra - képtelenség. Az események, már ami a tervezőt illeti, egyszerűen csak megtörténnek. Esetleg előre láthatja őket és ez befolyásolhatja teremtését, de aligha lehetnek tervének részei." /E.F.Schumacher, 1991./

A Duna Kör teljes tevékenysége, a csatlakozott polgári csoportok támogatása, mindig is arra a célra irányult, amely meg kívánta akadályozni egy esemény bekövetkeztét, nevezetesen a GNV üzembehelyezését. A vízlépcső tervének készítői egy előfeltevés alapján - miszerint a mű megépítése hasznos - hibás tervet készítettek. Azt, hogy a természetes rendszer mit bír ki, nem vizsgálták.

Az eddig elkészült ellenkező véleményű szakértői munkák, a megjelent tanulmányok, könyvek, elhangzott mértékadó vélemények után bizonyosra vehető: az előfeltevés téves volt és megvalósulásának akadályozása jogos cselekedet. Ezek után mit tűzhet ki célul az ellenzők "új terve"? Először is azt, hogy nem terv akar lenni, hanem további cselekvések tervezete, olyanoké, amelyek szintén a jövőre irányulnak, de céljaik: a természeti értékek megőrzése, az erdők és más erőforrások védelme és a vidék érték-őrizve fejlesztése.

Cselekvéseinknek, amelyek az ott élők és a hatalmuk által a térségben befolyással rendelkezők meggyőzésére irányulnak, afféle stratégiai tervezetét érdemes elkészíteni. Most, első fázisként - párhuzamosan az "esemény" bekövetkezése elleni folyamatos harccal - ki kellene jelezni mit is kell megőrizni. Másodsor: ennek jogi kereteket adni. Ezenfelül további területi kategóriákat kellene meghatározni és lehatárolni, amelyekben belül a fejlesztés lehetséges, illetve amikre a tájgazdálkodási-menedzsment irányul. Területi vázlatomat /Javaslat a Dunai Nemzetközi Természetvédelmi Park kijelölésére/ tehát, kiindulási alapként a cselekvéshez készítettem.

I R O D A L O M

Dougal DIXON - Az Ember után, A jövő zoológiája, 1991.

GÖCSEI Imre - A Szigetköz természetföldrajza, 1979.
Földrajzi tanulmányok 16.

SCHAREK Péter szerkesztésében - A Kisalföld Földtani
Térképsorozata, MÁFI 1991.

Ernst F. SCHUMACHER - A kicsi szép, 1991.